

DE KLAPKRANT

Per adres: de Fluit 35 1398 CA MUIDEN Tel/Fax: 0294-263015

Tussenrapportage project 'MUIDEN VEILIG'

derde editie, 7 november 2001, door Jan Bovenlander

Waarde lezers,

U ontvangt alweer de derde editie van de Klapkrant ("de krant van Klapwijk") omdat u zich geïnteresseerd heeft getoond in de veiligheid, of onveiligheid, van de kruidfabriek. **Aanstaande dinsdag 13 november 2001 is er om 20:00 uur een voorlichtingsbijeenkomst in 'de Kazerne' waar de politie, brandweer, ministerie van VROM en Muiden Chemie International zelf aan deelnemen. Deze Klapkrant is mede bedoeld om ons daarop voor te bereiden, zie bladzijde 4 en 5 - met de Plofcirkel.** Eerst gaan we verder met ons

Historisch overzicht: de kruidfabriek van 1972 tot heden

Weet u het nog? Er was naar aanleiding van de ontploffing van 1966 een zware interparlementaire commissie samengesteld, met als met als taak advies in te dienen over het treffen van maatregelen tot het 'voldoende' waarborgen van de veiligheid van de omgeving.

De ontploffing

Op vrijdag 8 december 1972 omstreeks 8.35 uur deed zich op het terrein van de KNSF een explosie voor waarbij twee Marokkaanse werknemers om het leven kwamen en een aantal werknemers gewond raakten, waarvan één zeer ernstig. Een gebouw ingericht voor het drogen van nat kruid werd door de explosie volkomen vernield en een zich schuin hiertegenover bevindend gebouw werd door de luchtdruk in elkaar gedrukt. De materiele schade op het fabrieksterrein veroorzaakt door de explosie, werd geschat op 1 miljoen gulden.

In de gemeente Muiden werden ongeveer 350 woningen en gebouwen licht beschadigd en bedroeg het aantal vernielde ruiten ongeveer 1550 stuks. Er ontplofte 2500 kg (civiel)jachtkruid, "rookzwak buskruid".

De commissie had rookzwak buskruid ingedeeld in klasse 1.3; dat zou dus niet kunnen ontploffen.

Uitgebreide schade in Muiden, twee doden, drie zwaargewonden. Algemene verontwaardiging. De commissie vroeg zich af of zij nog wel serieus genomen zou worden: behalve dat zij dit kruid in de verkeerde gevaarsklasse had ingedeeld, bedroeg de afstand van de explosie tot het centrum van de wijk zuidwest ('Klapwijk') circa 650 meter, en dit was juist de afstand die de commissie 'veilig' achtte voor de meest gevaarlijke categorie explosieven. De gemeenteraad eiste in een motie het einde van de kruidfabriek te Muiden :

De raad van de gemeente Muiden;
- gezien de ernstige lichamelijke, materiele en immateriële schade in de stad Muiden, zulks als gevolg van de hedenmorgen op het terrein van de KNSF te Muiden plaats gehad hebbende ontploffing;
- van oordeel, dat nu wel vaststaat, dat dergelijke rampen blijkbaar niet te vermijden zijn, waardoor een rustige en harmonische ontwikkeling van de stad Muiden slechts mogelijk zal zijn wanneer de KNSF, althans voorzover het de opslag, vervaardiging, bewerking en verwerking van ontplofbare stoffen, waaronder naar zijn oordeel alle kruidsoorten, betreft, geheel verdwijnt;
- voorts van oordeel, dat de materiele schade noch geheel noch gedeeltelijk ten laste van de burgerij mag komen;
- nodigt het college van burgemeester en wethouders uit: in samenwerking en overleg met de directie van de KNSF te Muiden
- een dringend beroep te doen op de daartoe bevoegde overheidsinstanties om tot directe beëindiging te geraken van de opslag van springstoffen en kruidsoorten, alsmede van de productie, bewerking en verwerking daarvan te Muiden,
stappen te ondernemen om te komen tot een algehele vergoeding van de schade, welke door de burgerij is geleden,

Beschaamd kwam de commissie direct op 14-dec-1972 bijeen, met burgemeester Jongeneel van Muiden, die nu wél in de commissie zitting mocht nemen.

De interdept commissievergadering december 1972

De voorzitter merkte op dat, omdat er kennelijk een algemeen risico blijft bestaan, er beter in de richting van beheersing van gevolgen gewerkt kan worden, ook al wordt er deze keer een oorzaak ontdekt. Hij vroeg burgemeester Jongeneel naar de schade in Muiden, die antwoordde dat er schade was aan daken, en losse units in de uit betonskelet opgebouwde huizen. De kwaliteit van die particuliere woningen is niet geweldig, zo zei hij.

Deze burgemeester deed verder nog een (andere) uitspraak die de commissie zeer verbaasde: "Uiteraard kan B en W Muiden niets anders doen dan vast te houden aan motie gemeenteraad. De autochtone bevolking van Muiden is echter overwegend voorstander van handhaving van de fabriek; de weerstand komt van de zijde van de in Muiden woonachtige forenzen. In de gemeenteraad behoren 9 van de 11 leden tot deze allochtonen."

De burgemeesters van Muiden en Amstelveen stelden dat ten hoogste geringe glasschade mag ontstaan voor de voorste linie van de bebouwing. Tot dusverre was 'geringe glasschade' geïnterpreteerd als gemiddelde en dus is de schade in de voorste linie aanzienlijk ernstiger.

Lankmoedigheid is niet langer een deugd

De gemeente Muiden wilde ieder gevaar uitbannen en schreef de minister van defensie:

"Excellentie,

De raad is van oordeel, dat hoe dan ook de veiligheid van alle inwoners en hun ongestoord woongenot hier verzekerd dienen te zijn. Het gaat niet aan om na iedere calamiteit met geruststellende verklaringen te komen, wanneer in de praktijk blijkt, dat onvoorziene gebeurtenissen steeds weer leiden tot de volgende klap.

Er komt een moment waarop lankmoedigheid ophoudt een deugd te zijn. Dat moment is nu aangebroken. Hierbij staat niet voorop de eis tot verplaatsing, maar het uitbannen van elk explosiegevaar. Helaas zal hierin geen zekerheid zijn te verschaffen." Ferme en tegelijkertijd weifelde taal dus...

Eindrapport van de interdepartementale commissie

De schrik zat er dus goed in. In het eindrapport wenst de commissie dan ook ruimere veiligheidsafstanden:

"Ter plaatse dienen in de fabrieken voorzieningen te worden getroffen, opdat, uitgaande van het criterium „geringe glasschade" voor de omgeving, steeds zal worden voldaan aan de volgende veiligheidsnormen:

- voor stoffen behorende tot de gevarenklasse 1.3: de NATO-veiligheidsafstanden;
- voor stoffen behorende tot de gevarenklasse 1.1: ten aanzien van de bebouwing: 5 x de NATO-veiligheidsafstand;
- ten aanzien van wegen autosnelwegen: 1,5 x de NATO-veiligheidsafstand"

Een verdubbeling van de veiligheidsafstand dus ten opzichte van het interim rapport.

Verder werd een certificering door een 'onafhankelijke en deskundige' instantie geëist voor de indeling in de

gevakensklassen. Maar toch mogen deze maatregelen volgens de commissie voor de kruutfabriek niet baten, want uiteindelijk concludeert zij:

"met kracht dient gestreeft naar een verplaatsing van, met name, de fabriek te Muiden"

(De volledige rapporten van de interdepartementale commissie staan op

www.muideninfo.nl/pdf-files/minfo-interdeptcie.pdf)

Kruutfabriek verzet zich

In een reactie op de conclusies van de commissie schrijft de kruutfabriek dat als de commissie werkelijk vasthoudt aan haar standpunt *"dan worden wij voor onoplosbare problemen gesteld en betekent dit het einde van het bedrijf."*

Het einde lijkt dus inderdaad nabij, temeer daar na een hevige steekvlam bij de kruutfabriek op 5 juli 1973 het tweede kamerlid Stoffelen vragen stelt aan staatssecretaris Stemerding (defensie) over deze brand. Hij vraagt zich retorisch af of dit niet eens te meer de noodzaak van verplaatsing aantoon, en Stemerding bevestigt dit.

Toch beslist de regering tot handhaving

Op 12 juli 1974 beslist de regering toch tot handhaving van de kruutfabriek op de huidige locatie. Uit notulen van de tweede kamercommissie blijkt dat B&W dat uiteindelijk tegen de wens van de gemeenteraad mede hebben bewerkstelligd:

"Gebleken is dat het gemeentebestuur van Muiden geen andere uitspraak kan doen dan anderhalf jaar geleden door de raad geformuleerd. Deze sprak zich toen uit voor een verdwijnen van het bedrijf uit Muiden. In de verwachting dat zulks zou gebeuren is in de afgelopen tien jaar ook bebouwing toegestaan tot dicht bij de fabriek. Toch meende de Minister bij burgemeester en wethouders wel enige aarzeling te hebben bespeurd ten aanzien van sluiting van het bedrijf. Voorwaarde voor handhaving van het bedrijf zal in ieder geval zijn dat de gemeente meewerkt aan de externe veiligheid."

In overleg met de kruutfabriek wordt besloten tot een omvangrijke veiligheidsinvestering (voornamelijk door het Rijk) die tot doel heeft het niveau van veiligheid, zoals door de interdepartementale commissie werd gewenst, te benaderen. De bedoeling is het gevolg van bedrijfsongevallen voor de omgeving te beperken. Daartoe worden activiteiten die gerangschikt worden onder gevaarklasse 1.1 ondergebracht op de westelijke zijde van het terrein, met de grootste hoeveelheden gevaarlijk kruit aan de IJsselmeerdijk.

Omdat de gemeente Muiden zichzelf niet in staat acht toezicht op de kruutfabriek te houden, wordt de centrale overheid "bevoegd gezag".

Toen kwamen de Klappen van 1983

Na de ontploffing van 30 mei-1983 waarbij drie werknemers om het leven kwamen schrijft de Gooi- en Eemlander:

"Letterlijk in één klap liggen de twijfels weer voor het oprapen: hoe veilig is een kruutfabriek? Het is nu de elfde keer dat er in de fabriek in Muiden een

ontploffing heeft plaatsgevonden, dus mag onderhand in redelijkheid worden vastgesteld dat een kruittfabriek onveilig is.

Voor het herstel van de veiligheid bestaat er in feite maar één oplossing: de fabriek sluiten.

De directie heeft laten doorschemeren dat er geen behoefte is aan een verplaatsing. De beveiliging heeft gewerkt, zo werd min of meer vastgesteld. Alleen de betrokken arbeiders zijn om het leven gekomen. Het is een opmerkelijke verklaring van de fabrieksleiding, die ook overigens opmerkelijk handelde. Meteen na de ontploffing werd al het personeel als het ware bijgedreven en met een zwingplicht naar huis gezonden. Ziekenauto's en politie mochten aanvankelijk het terrein niet betreden, en dit alles onder het motto dat het bedrijf de zaken volledig in de hand had."

Achteraf bleek de oorzaak waarschijnlijk statische elektriciteit te zijn.

Op 9 september 1983 was weer het raak:

Er vindt een explosie plaats in twee luchtdroogbakken, de deel uitmaakte deel van serie van negen bakken .

De oorzaak is een raadsel: de stabiliteit was volgens fabrieksnormen, alles lijkt normaal verlopen te zijn. De droogbak was aangesloten op een ziftinrichting en dat kruitt moet plotseling tot ontbranding zijn gekomen. Dat is overgeslagen naar tweede bak, die buiten stond. De onderzoekers concluderen dat is dat het relatief ongevaarlijke gevaarsklasse 1.3 LC-kruitt op een niet te beredeneren wijze is ontstoken.

Eén werknemer kwam om het leven

Omdat oorzaak onbekend is, kunnen ook geen maatregelen om herhaling te voorkomen worden getroffen.

Het bedrijf is toen gewezen op de verplichting een arbeidsveiligheidsrapport (AVR) op te stellen.

Gemeente Muiden vindt het nu ook welletjes

B&W schrijft aan de raad:

"Ondanks alle veiligheidsmaatregelen, die na de explosie van 8 december 1972 zijn getroffen, hebben de gebeurtenissen op 30 mei en 9 september 1983 zonder enig voorbehoud aangetoond, dat een veilige kruittfabricage niet is te waarborgen.

Is bij de explosie op 30 mei 1983 nog sprake van een mogelijke oorzaak van het ongeval, bij de explosieve verbranding op 9 september 1983 is het kruitt op een niet te beredeneren wijze ontstoken. Een toegenomen onzekerheid in het kader van het productieproces derhalve."

Verder is B&W niet meer van zins mee te werken aan uitbreidingsplannen van de Kruittfabriek: vergunningen worden onthouden.

Kruittfabriek ondeugend, failliet en overgenomen

Op 25 november 1986 wordt Muiden Chemie verdacht van leverantie van kruitt aan Iran. Exportverbod, stillegging bedrijf, een boete van miljoenen guldens. Ontslag van een groot deel van het personeel. Vier jaar later, op 10 december 1990 is Muiden Chemie failliet als gevolg van de verminderde vraag naar kruitt in de wereld en ontslaat de werknemers.

Op 24 augustus 1991 echter wordt Muiden Chemie overgenomen door het Britse Royal Ordnance en wordt voortgezet onder de naam Muiden Chemie International. Vanaf die tijd gaat de productie grotendeels naar Engeland. Veel Muidenaren zijn zich niet bewust van de activiteiten van MCI en denken dat het bedrijf rustig ingeslapen is. Het tegendeel is waar: het bedrijf heeft bijna 1000 ton kruitt in bewerking of in voorraad. Toen kwamen de studenten en de zogenaamde brand van 20 augustus 2001 die ons er van bewust maakten dat er kruitt binnen de gemeentegrenzen geproduceerd wordt.

De studenten:

Een achttal aanstaande Delftse ingenieurs schrok van de situatie die zij aantreffen rond de Kruittfabriek. Tegenover de "Gooi-en Eemlander" spraken zij van een beerput en meldden dat zowel bewoning zo vlak bij de explosievenfabriek, als het vervoer van grondstoffen en producten over de nauwe Amsterdamse Poortbrug, als de aanwezigheid van de A1 op honderd meter van de productielijnen onvoorstelbaar te vinden.

Onze burgemeester, de heer H.A. Smith verklaart echter dat deze studenten, en hun explosieven-expert, en hun prof alleen aan 'stemmingmakerij' doen wanneer zij twijfelen over de veiligheid van de Kruittfabriek.

De brand van 20 augustus 2001:

Vanaf de A1 zag Frank Wagenmans een uitslaande brand bij MCI. Hij reed daarop naar de portier, die verbaasd reageerde. Frank heeft dagen met wat er gebeurd was rondgelopen, vertelde hij muideninfo.nl. 'De vraag ' Wat zou er gebeurd zijn als ik de brand niet ontdekt had?' speelt almaar door zijn hoofd: 'was het vuur dan verder verspreid?

Enfin, dat wist u al. Op de commissievergadering vroeg ik aan de burgemeester: "**Meneer Smith, mag ik weten op welke onafhankelijke rapporten, onderzoeken, verslagen, of veiligheidsbeheersplannen u uw opvatting baseert dat Muiden Chemie geen gevaar oplevert?**"

De burgemeester antwoordde niet, en dus zijn we het zelf maar gaan uitzoeken....

Hoe zit het nu eigenlijk met die veiligheid?

Op 13 november 2001 is er om 20:00 uur een voorlichtingsbijeenkomst in 'de Kazerne'. Uw redacteur heeft zich al eerder laten voorlichten, en vragen beantwoord gekregen, waarbij natuurlijk ook weer de nodige vragen en twijfels zijn gerezen. Gesteund door de petitie die u ondertekende, of uw reactie op internet stelden de heer Wetselaar en ikzelf vragen aan de burgemeester - het volledige verslag staat op www.muideninfo.nl.

Als voorbereiding op de bijeenkomst: Een suggestie voor een dik dozijn vragen in de grijze kadertjes - de antwoorden die 13 november gegeven zullen worden zal uw redacteur toetsen:

1 - Hoe komt het dat MCI door de Inspectie Milieuhygiëne nu pas is aangeschreven terwijl dit veiligheidsrapport uiterlijk 3 februari jongstleden ingediend had moeten zijn - en de gemeente haar rampenbestrijdingsplan allang had moeten ontwerpen?

Toelichting: Op de vraag of MCI aan haar wettelijke plicht heeft voldaan een veiligheidsrapport in te dienen, antwoordde de burgemeester dat dat pas aan het einde van dit jaar zal geschieden. MCI is hierover door de Inspectie Milieuhygiëne aangeschreven.

2 - Hoe komt het dat ondanks alle negatieve adviezen de regering in 1974 besloot het bedrijf in Muiden voort te zetten? En hoe zou daar nu over gedacht worden?

Toelichting: De gemeenteraad, vele betrokken instanties en de interdepartementale commissie die na het ongeval van 1966 ingesteld werd wensden dat MCI in Muiden zou sluiten. Daarvan uitgaande zijn er ook in nabijheid van MCI huizen gebouwd.

3 - Is er wel sprake van een beheersbaar productieproces wanneer meestal oorzaken van ongevallen niet bekend zijn, en herhaling dus niet te voorkomen is?

Toelichting: Na 1972 zijn er minstens vijf ongevallen geweest op de kruisfabriek: 5-juli-1973: spontane steekvlam in 200 kg afvalkruis; 21-februari-1983: brand; 30-mei-1983 ontploffing waarschijnlijk door statische elektriciteit (3 doden); 9-september-1983 ontploffing (1 dode) oorzaak onbekend.

4 - Hoe zit het nu met die brand van 20-augustus-2001: plastic zakken en pallets gaan toch niet zomaar branden?

Toelichting: 20-augustus-2001 brand, oorzaak ook weer onbekend.

5 - Het is duidelijk dat MCI over strenge formele veiligheidsregels beschikt om de kans op een ongeval zo klein mogelijk te maken. Maar wie controleert nu eigenlijk een strenge toepassing daarvan? Gezien de vragen van de VVD is niet iedereen hier zo gerust op.

Toelichting: Over de interne veiligheid - MCI maakt weldegelijk de indruk daar serieus mee om te gaan.

6 - Waarom is niet gewoon het bezit van rookwaren en aanstekers verboden om ieder risico uit te sluiten?

Toelichting: In het rapport van de arbeidsinspectie staat: Als oorzaak van ongevallen zijn rookwaren niet uit te sluiten, hoewel er een rookverbod geldt.

7 - Welke voorzienbare ongelukken met effect buiten de hekken van MCI zijn mogelijk, en welke maatregelen zijn getroffen om de gevolgen daarvan te bestrijden of te beperken?

Toelichting: Het Besluit Risico's Zware Ongevallen legt de plicht op aan de burgemeester 'voorzienbare ongelukken, die effect hebben buiten de hekken van MCI' te inventariseren en daar een Rampenbestrijdingsplan voor te ontwerpen.

8 - Er ligt nogal wat explosief materiaal. Hoe is dat opgeslagen, en waarom zou dat veilig zijn? Hoe zit het nu met het 'alles gaat naar het IJmeer' verhaal, waar we herhaaldelijk op getraakteerd zijn? Merken we werkelijk weinig van een klap, of liggen er wel degelijk voorraden die de andere, dat wil zeggen onze, kant uitblazen? Hoe zit dat bij ongelukken in de productie? In hoeverre is gedrag van een explosie voorspelbaar? In Culemborg en Enschede waren er dodelijke brokstukken op 600 m afstand!

Toelichting: Onlangs maakte MCI bekend dat er 935 ton explosief materiaal, waarvan 35 ton behoort tot de meest gevaarlijke klasse, op haar terrein opgeslagen ligt.

9 - Kunt u garanderen dat het gevaar verbonden aan productie, opslag, intern en extern transport, en laden en lossen ruimschoots binnen de Seveso-2 norm valt, en hoe kunt u dat aantonen?

10 - Rechtvaardigt het maatschappelijk nut eigenlijk wel de aanwezigheid van deze fabriek op deze plaats?

11 - Hoe zit het met risico's die niet direct met de bedrijfsvoering samenhangen, dat wil zeggen een onheil van buiten uit, samenhangend met bijvoorbeeld het vliegverkeer?

Toelichting op 9, 10 en 11: De hinderwetvergunning stelt zonder meer dat op één plaats binnen de inrichting een ongeval kan leiden tot meer glasschade in de woonbebouwing dan ten gevolge van een ongeval in de rest van de inrichting mogelijk is; namelijk de laad-losplaats, en geeft toe dat dit aspect 'vergeten is'. Verder stelt de hinderwetvergunning dat er slechts één manier is om uitgebreide schade ten gevolge van een ongeval tijdens transport of laden en lossen te voorkomen: namelijk bedrijfsbeëindiging. De normen van het ministerie van VROM stellen dat de kans op een ongeval met meerdere slachtoffers onder een bepaalde waarde moet blijven; de kans op een ongeval met tien doden mag bijvoorbeeld niet groter zijn dan eens in de honderdduizend jaar, en met honderd doden eens in de tien miljoen jaar. Voor transport van gevaarlijke stoffen mag de kans op overlijden van omwonenden ten hoogste op één op de miljoen per jaar zijn. Verder zijn risicovolle inrichtingen alleen toegelaten als het maatschappelijk nut dat rechtvaardigt. - Bron: Nat'l Milieu BeleidsPlan-4 - ministerie van VROM

12 - Hoe denkt u over het gevaar verbonden aan acties, die voorzichtig geformuleerd, enige overeenkomst vertonen met wat op 11 september jongstleden in de Verenigde Staten gebeurde? Wat gebeurt er als criminelen een grote hoeveelheid van de meest gevaarlijke kruitsoort gelijktijdig tot ontploffing weten te brengen?

Toelichting: Al bij de hinderwetvergunning aanvraag in 1981 werd vanuit de politiek opgemerkt dat men het een burgerbevolking niet kan aandoen naast een potentieel doelwit voor oorlogshandelingen en terroristische acties te leven.

13 - Minister Pronk maakt zich druk over ammoniakinstallaties en LPG-tankstations die waarschijnlijk minder gevaar opleveren dan een kruitfabriek. De hinderwetvergunning van MCI stamt uit 1981 en is gebaseerd op inzichten uit de zeventiger jaren. Wordt het geen tijd dat de hinderwetvergunning van MCI eens getoetst wordt aan moderne inzichten, specifiek wat betreft de ligging van de veiligheidscirkels en bedrijfs-vreemde risico's, zoals beschreven in de eerdere vragen?

Toelichting overbodig

De 'veiligheidscirkel'

LAST BUT NOT LEAST: Naar aanleiding van een vraag aan de burgemeester over de 'veiligheidscirkels' antwoordde de burgemeester inderdaad dat deze vijfmaal de huidige NATO-afstand bedragen. Het ministerie van VROM verstrekke de gegevens om deze veiligheidscirkels uit te rekenen: de huidige NATO-afstand is minimaal 270 meter en dus heeft de 'veiligheidscirkel' een straal van 1350 meter. Half Muiden valt daarbinnen. MCI gaat echter van de NATO-afstanden van 1965 uit, en dan valt de veiligheidscirkel juist niet over de bebouwing.

Hier de ligging van de veiligheidscirkels: merk op dat onbedreigd woongenot in half Muiden volgens de bovenstaande interpretatie niet mogelijk zou zijn, en de A1 bedreigd wordt. Met dit kaartje vervalt het schetsje van de 'Delftse acht' dat in de eerste Klapkrant gepubliceerd werd.

